

Nová hedvábná stezka a Česká republika

19. ledna 2016

Oskar Krejčí

Politolog

Geopolitika Číny

Vážená paní velvyslankyně, dámy a pánové,

mluvíme dnes o zemi, kde je podle Mezinárodní agentury pro atomovou energii v současnosti rozestavěno 23 jaderných reaktorů, to je o jeden víc než v Rusku, Indii, Spojených státech a Sjediněných arabských emirátech dohromady. Mým úkolem ale není hovořit o ekonomice. Pan doktor Jan Kohout mně uložil mluvit o geopolitice Číny. Asi už opravdu nechce být ministrem.

Hovořit o geopolitice nějakého státu je poměrně snadná záležitost. To si vezmete vztah k sousedům, přidáte relaci k aktuálním mocenským centrům, namícháte trošku historie a zeměpisu – a nemůžete se splést. Vyjeví se Vám představa o národním zájmu toho kterého státu, o jeho zahraničně politických úkolech. Problém je v tom, že důležitých informací je velmi mnoho. Proto jsem si pro dnešní vystoupení vybral zvláštní kritérium, které budu pokládat za významné, a pomocí kterého množství výchozích informací zúžím. Tím kritériem je otázka, v čem se my a Číňané lišíme. Čím se liší náš evropský a západní pohled na svět od čínského a jakým způsobem byl tento pohled ovlivněn historií a zeměpisem.

Začnu tím nejjednodušším. Pohled na mapu Číny ukáže, že Čína má tři základní zeměpisné charakteristiky. Především moře je jiné než to, které formovalo evropskou civilizaci. Středozemní moře je moře uprostřed země. Když starověcí námořníci vypluli z Athén, dopluli do Kartága, do Káhiry; jestliže zabloudili, dopluli do Kolchidy, to je dnešní Abcházie. Vždy někam dopluli. Když námořníci vypluli na starověké nebo středověké lodi z Číny za první řetězec ostrovů na Tichý oceán, nedopluli nikam. Druhou hranicí je Himaláj. Češi se často domnívají, že jejich stát je obklíčen horami, které udělaly z české kotliny přírodou chráněné centrum, kam se jen tak někdo nedostane. Dostali se sem přistěhovalci do tak zvaných Sudet, dostali se sem obchodníci, ale i vojáci. Přes Himaláje se jen tak někdo nedostane. Žádný Hannibal, žádný Suvorov. Himaláje oddělují Čínu nejen od Indie, ale i od Evropy. Je to pohoří, které vojáci překročili až v roce 1904. Tehdy to byl poměrně malý britský oddíl, který přišel do Tibetu za pomoci šerpů a zmasakroval obránce Tibetu. Britové měli technickou převahu: kulometry proti starým puškám a zacházeli s tibetskými bojovníky stejně jako s Mahdího povstalci v Súdánu.

Sever Číny se na první pohled jeví jako otevřený. I letmý pohled na dnešní americkou politologickou literaturu, ale i na ruskou liberální politologii, ukáže spoustu černých scénářů o tom, jak se Číňané chystají obsadit Sibiř. Kdyby to chtěli udělat, udělali by to v 10. století. Proč to ale neudělali?

Od 5. století př. n. l. stavěla Čína na severu zeď – Velkou čínskou zeď. Ta dnešní je z doby vlády dynastie Ming, ale už první čínský císař přibližně ve 3. stol. př. n. l. tu zeď dostavěl. Byla tehdy více na sever, ale byla téměř úplná. Byla vždycky defenzivní. Přestože se prostor směrem na Rusko a Mongolsko zdá otevřený, ve skutečnosti je zvláštním způsobem uzavřený, a to klimatickou branou. Když se v září roku 2013 zahajovala výstavba plynovodu ze Sibíře do Číny, slavnostně se zahajovalo v Jakutsku. To je město, kde je průměrná roční teplota -8, 8 °C. Nejnižší teplota tam naměřená je pod -64°C. Není to zrovna snadno obyvatelná část.

Od základní, možná střední školy, kdy jsme se dívali do atlasu, neseme v sobě poněkud mylnou představu o Číně. Atlas, který zobrazuje světadíl zvaný Čína a světadíl zvaný Evropa, zpravidla postaví každý z těchto světadílů na celou plochu stránky, a když ty stránky dáte vedle sebe, připadá vám, že Peking je někde na úrovni Moskvy. Ve skutečnosti je ale na úrovni Madridu, nebo New Yorku. Když se podíváte do Kantonu, tak se dostanete k obratníku Raka, to znamená někde mezi Floridu a Kubu. Tato poznámka je nesmírně důležitá, protože otvírá cestu k pochopení Číny. K pochopení Číny je třeba pochopit její klimaticko-vodní charakter.

V oblasti řeky Wej, což je pravobřežní přítok Žluté řeky, vznikla lidská civilizace. Tam a v Mezopotámii. V povodí řeky Wej došlo k domestikaci rostlin a zvířat. V čínském případě to bylo proso a rýže. Vznikl nadprodukt a s ním i stát. Řečeno jinak, čínská civilizace, kulturně a politicky, trvá přibližně tři tisíce let. V této oblasti řeky Wej ale vzniklo i něco, co Evropané neznají. K vytvoření civilizace je vždy nutná nějaká řeka. Ve starověku, ale i ve středověku. Řeky měly nejen ekonomický, ale i politicko-organizační potenciál. Mezopotámie – Eufrat a Tigris, Egypt – Nil, ale třeba i Dněpr pro Kyjevskou Rus. Také doma to máme, pouze to nevidíme. Čechy – všechny řeky nám odtékají do Severního moře; Markrabství moravské – všechny řeky odtékají do Černého moře; slezská knížectví – všechny řeky tečou do Baltu. Řeka organizuje, řeka přináší život, řeka umožňuje dopravu. Jenže čínská řeka se chová jinak, než se chová evropská řeka. Čínské a evropské zemědělství má od starověku jinou povahu. V Evropě když déšť přišel, byla úroda; když nepršelo, úroda nebyla. Čínská řeka je radikálnější. Buď přináší velké sucho a hladomor, nebo velké záplavy. I v moderní době největší přírodní katastrofy mají tuto povahu: v 80. letech 19. století, kdy se rozvodnila Žlutá řeka, jeden milion mrtvých; v roce 1931 se rozvodnila Žlutá řeka – opět jeden milion mrtvých.

V Číně bylo nutné vybudovat závlahové zemědělství, což je něco jiného než dešťové zemědělství. Od 5. stol. př. n. l. se v Číně stavěla hustá síť kanálů. Vznikaly i přehrady, které rozdělují jednu řeku na dvě, byly i kanály, které propojily velké řeky, byly i podzemní říční kanály. A teď přijde to podstatné, co zakládá čínskou politickou kulturu v jiné poloze, než je evropská politická kultura. Na to, abyste postavili středně velký kanál, nestačí jeden člověk, na to nestačí ani obec. Na to je nutný stát. Stát, který je trochu jiný než evropský stát. Evropský stát chránil obyvatele před vnějším nepřítelem a případně se staral o dobrý život politické a majetkové elity. Ten čínský musí vykonávat ekonomické funkce od samého počátku. Funkce, které jsou nesmírně komplikované. Když se podíváte na Čínu, uvidíte tři velké plošiny, které samy o sobě mají potenciál stvořit stát. Tak jako v Evropě mají Seina a Rýn jinou státní logiku, velké čínské řeky, především Žlutá řeka a Jang-c'ťiang, vytvářely svébytné podmínky pro vlastní stát. Třeba provincie S'čchuan, která je na středním toku řeky Jang-c'ťiang, připomíná Rakousko. Je to tak trochu podunajská země, pouze s tím rozdílem, že Rakousko má dnes 8,6 milionu obyvatel a S'čchuan 82 milionu obyvatel. Podstatné ale je, že zeměpisné podmínky pro vytváření více států na čínském území existovaly; řeky to umožňovaly.

V 5. stol. př. n. l. začala výstavba tzv. Velkého čínského kanálu, který je pro dějiny Číny snad ještě důležitější než Velká čínská zeď. Postupně propojil oblast Pekingu s oblastí Kantonu, přesně s městem Chang-čou (podle Marca Pola je to „nejjemnější a nejvznešenější město na světě“) na jihozápad od Šanghaje. Velký čínský kanál je vlastně umělou řekou Nil. Jeho délka téměř 1800 kilometrů představuje přibližně vzdálenost z Prahy do Moskvy. Protnul dvě nejvýznamnější čínské řeky a sjednotil 300 tisíc km² severní pláň, 350 tisíc km² jihovýchodní plošiny a 250 tisíc km² povodí řeky Jang-c'-ťiang. Vytvořilo se tak jádro čínského státu. Formovalo se postupně – až v 10. stol. n. l. se na tomto kanále objevila zdymadla. Od samého počátku existence tohoto kanálu se propojila různá klimatická pásma a dalo se hospodařit v rámci jednotného státu, bylo možné posílat vojáky. K vytvoření takového státního uspořádání je nutná i jiná struktura politické vlády.

V roce 1215 si angličtí šlechtici vymohli na králi Magnu chartu, Velkou listinu práv. Současná západní teorie ve své většině tvrdí, že toto je začátek teorie a praxe lidských práv. V té době v Číně šlechta typu anglické šlechty neexistovala. Neměla samostatnost ve smyslu daňovém, neměla právo soukromé války a nebyla soběstačná ani z hlediska kontroly vodohospodářství. Existovalo jiné pouto, které je nesmírně zvláštní, které my Evropané známe až v poslední době. Existoval úředník. Čínský úředník je trošku něco jiného než je evropský úředník té doby. Ten západní byl na vybírání daní či vynášení rozsudků, ten čínský musel navíc umět spravovat ekonomiku a technologie. Musel být i jinak připravován, a tak také od 6. stol. př. n. l. vzniká v Číně školství, které vzdělává úředníky. Připravuje je k technické kvalifikaci. Musel například udržovat závlahovou strukturu čínského zemědělství, protože kanál, to není zeď, kterou postavíte, a občas z ní vypadne cihla. Je to živý organismus, o který je nutné pečovat. Když přestane žít, tak zabijí. Když v roce 1938 Japonci zaútočili na jádro čínského státu, důstojníci Kuomintangu nechali vyhodit hráze na Žluté řece – půl milionu mrtvých. O závlahový systém je nutné pečovat úplně jinak, než se pečovalo v evropském středověku nebo starověku o poddané.

Od 5. stol. př. n. l. jsou záznamy o tom, že existovaly školy. Přibližně 2600 let je známé slavné čínské rčení: „Chceš-li se starat o rok dopředu, zasej obilí, chceš-li se starat o deset let dopředu, zasaď strom, chceš-li se starat o sto let dopředu, pečuj o talentované lidi“. Čínské školství od samého počátku bylo otevřené pro talentované lidi ze spodních vrstev. Toto školství je spojeno s jedním velmi důležitým jménem, se jménem Konfucia. Vracíme se do období Jara a podzimu, tedy do 5. stol. př. n. l. Konfucius je typem filozofa, kterého Evropa nezná. Často se ozývá teze, že filozofie mluví řecky, čímž se chce říct, že v Číně filozofie není. Ve starověké a středověké Číně skutečně nebyly velké systémy ontologie, gnoseologie či logiky, které jsou viditelné v antice. Když se ale na čínskou a antickou filozofii podívá člověk, který se živí politickou filozofií, najde tam pozoruhodnou shodu.

Antická politická filozofie, právě tak jako čínská, především Konfucius, zdůrazňují spojení politiky s morálkou. I antičtí hedonisté, kteří byli požitkáři, zdůrazňovali význam občanských ctností. To, co liberalismus rozdělil, starověk ještě udržoval. Existuje však důležitý rozdíl mezi Aristotelem či Platónem a Konfuciem. Když Platón uvažoval o dokonalém státě, věděl, že ho má vést filozof, ale nevěděl, kde ho vzít a jak ho dosadit do čela státu. Když uvažoval o dokonalém režimu Aristoteles, věděl, že by to měl být politea, kde by měla být vláda zákona, ale nevěděl, jak ji vytvořit. Konfucius, a s ním celá čínská politická

filozofie pracují jinak. Jejich politická morálka, tedy Cesta – Tao, směřuje vždycky k lidskosti – Žen. A k tomu je potřeba vzdělávání. Tento optimismus pokud jde o možnosti vzdělávání a výchovy, který je patrný v konfuciánském pojetí, si Evropané osvojili až v osvícenství – a pak se ho koncem 19. stol. vzdali. Konfuciánská víra v člověka, tedy v sílu vzdělání a morální výchovy, je to co charakterizuje podstatu čínské politické filozofie.

Čínská politická filozofie se i po Konfuciovi vyvíjela jinak než naše evropská, nejsou tam velké diskontinuity, diskurs je úplně jiný. Kategorie se vrací. Když zapřou pojetí z Konfucia, vrátí se časem znovu – byť v částečně odlišném chápání. Když západní státníci před 40 lety objevili otázku lidských práv jako klíčovou pro zahraniční politiku a začali vychovávat politiky v Pekinu k lidským právům, nechápali, že v Číně je tato otázka – byť z jiného zorného úhlu – ústředním tématem dva a půl tisíce let. Dva a půl tisíce let je vzdělanec veden k tomu, aby dbal o Žen – o lidskost, humanitu, a aby vychovával vladaře. Samozřejmě se to často nedařilo. Většinou se to nedaří, ale koncepce je důležitá. Tyto rozdíly nás velmi matou, ale zároveň by nás mohly sjednocovat.

Když mluvíme o spojování, tak samozřejmě se nabízí hedvábná stezka. Hedvábná stezka je symbolem celé řady nedorozumění. V souvislosti s hedvábnou stezkou se většinou Evropanů vybaví nějaké pěšinky, které směřují ze severní Číny přes Střední Asii někam do Říma a vize, že na této stezce obchodovali Evropané a Číňané. Nikdy tomu tak nebylo. Vždycky existovaly dvě trasy, pomocí kterých se obchodovalo. Severní a jižní, vodní, kolem pobřeží Asie. Navíc, nikdy neobchodovali Evropané a Číňané přímo. Vždy tam byli nějakí zprostředkovatelé, zpravidla Peršané a Arabové. Severní stezka byla ta, po které putoval Marco Polo ve 13. stol. do Pekinu. Šel do Persie, k moři, tam z neznámých důvodů nenesl na loď, a vydal se na sever, jižně od Kaspiku směrem na Sin-ťiang a do Pekinu. Odtam se ale vracel jižní, mořskou cestou. Když se mluví o tom, že hedvábná stezka byla otevřena dvakrát, myslí se tím severní trasa, pozemní. Mořská trasa fungovala vždycky. Zpravidla to bylo tak, že Číňané odvezli zboží na Šrí Lanku, Cejlon, na jih od Indie, tam zboží převzali Peršané. Existovaly ještě dvě pozemní spojovací trasy kolem Indie, řekněme barmská cesta a pákistánská cesta, které byly napojeny na jižní – mořskou linii. A od 7. stol. tuto oblast začíná ovládat islám.

K prvnímu kontaktu mezi Číňany a Evropany pravděpodobně došlo v době existence baktrijského království, což je jeden z pozůstatků říše Alexandra Makedonského. V tomto království vládli Řekové, kteří převzali buddhismus – od té doby mají některé Buddhovy sochy řecký nos. Bylo to zvláštní království rozkládající se na pomezí Tádžikistánu, Pákistánu a Afghánistánu. V tomto království bylo možné ve svatyních vykonávat náboženské obřady jakéhokoliv vyznání. Nesmírně tolerantní království. Jedna z velkých výjimek historie. Pozoruhodné je to proto, že se jedná o dnešní Afghánistán. Afghánistán, který je dvě stě let křížovatkou geopolitických konfliktů. Řečeno jinak, žádné místo není předem předurčeno k tomu, aby bylo buď mírové, nebo válečné. Afghánistán se stal předmětem sváru v roce 1800. Tehdy se Napoleon domluvil s carem Pavlem, že ruští kozáci zaútočí na Indii. Měli jít, tak jako kdysi Tamerlán ze Střední Asie, přes Afghánistán. Cara zavraždili a jeho syn Alexandr se dohodl s Brity o společném boji proti Napoleonovi. Kozáci do Afghánistánu nikdy nedošli. V Londýně si to však velmi dobře pamatovali a pár let poté zahájili první afghánskou válku – a od té doby se tam bojuje. Spor o Afghánistán se stal symbolem konfliktu mezi

velkými říšemi, který zásadním způsobem ovlivnil moderní historii Číny. Britská a ruská říše se začaly přit o oblast Střední Asie a zatahovaly do toho i její okolí.

Ve 40. letech 19. stol. rozpoutali Britové opiové války a začalo století, které lze nazvat nejkrvavějším stoletím v dějinách Číny. Opiové války, Taipingské povstání – 20 milionů mrtvých, Boxerské povstání, intervence západních mocností včetně Ruska, Spojených států a Japonska v roce 1900, dvě japonsko-čínské války. Toto století, které bylo završeno až vítězstvím v roce 1949 vytvořením nové Číny, stálo přibližně 50 milionů mrtvých. Každý, kdo si to uvědomí, lépe porozumí slovům prezidenta Si Ťin-pchinga na přehlídce k 70. výročí porážky japonských militaristů a ukončení 2. světové války: Toto se nesmí opakovat! Nemluvej o takových hrůzách jako byl Nankingský masakr a biologické pokusy na lidech.

Žádná charakteristika dvou pásů hedvábné stezky by neměla zapomínat i fakt, že tyto dva pásy nebyly jen obchodní. Každá učebnice dějin špionáže přináší přinejmenším dva příběhy, které jsou spojeny s jižním pásem hedvábné stezky. Roku 552 křesťanští mniši ukradli v Číně bource a sazenice moruše a přivezli je byzantskému císaři. Hedvábná stezka, kde se dováželo hedvábí, ztratila jeden ze svých klíčových artiklů. Hedvábí začali vyrábět v Byzancii, v Evropě. Druhý příklad: v 17. stol. začali do Číny přicházet křesťanští misionáři. Jeden z francouzských jezuitských misionářů v následujícím století pronikl do města, kde se vyráběl porcelán a odeslal odtud do Evropy zprávy popisující technologii výroby i vzorky kaolínu. Až poté, když se inovační centrum přesunulo na západ, žádalo se mluvit o ochraně autorských práv a o patentech. Tyto dva příklady naznačují, že linie hedvábné stezky mohou být konfliktními liniemi. Nejsou to pouze linie obchodu, ale dnes též šíření džihádistického terorismu.

Doba tzv. Velké hry mezi ruskou a britskou říší o Střední Asii byla též obdobím, kdy se formovala anglosaská geopolitika. Už od jejího počátku lze v díle admirála Alfreda Mahana nalézt představu, že ve světové politice hraje zásadní roli pás věčného konfliktu mořské a pozemní moci mezi 30° a 40° severní šířky. Pás, který se táhne od Egypta přes Afhanistán až do povodí řeky Jang-c'-ťiang. Ještě když revoluční armáda postupovala v roce 1949 směrem na jih, potkala na Velké řece britské válečné lodě.

V době 2. světové války se představa anglosaské geopolitické školy o konfliktním pásu přesunula na jih a začalo se mluvit o monzunovém okrajovém pásu kolem Asie. Současné uvažování mnoha západních stratégů navazuje na takovéto pohledy na mapu světa. Osa zla Pchjongjang – Teherán – Bagdád presidenta George Bushe ml. je dědicem těchto náhledů na Eurasii. Též dnešní pás konfliktů od Kurilských ostrovů přes korejsko-japonské a čínsko-japonské vztahy, spory o ostrovy na sever a jih od čínského Tchaj-wanu až po války v Afganistánu, Iráku a Sýrii plus tzv. arabské jaro na severu Afriky lze spojit s tradicí anglosaské geopolitiky.

Od roku 1999, kdy americká letadla vybombardovala velvyslanectví Čínské lidové republiky v Bělehradě, a od roku 2001, kdy došlo k incidentu s americkým špionážním letounem u ostrova Chaj-nan, je jasné, že čínská armáda projde reformou. Reforma začala minulý rok. Předpokládá se, že se přejde od tradičního sovětského frontového stylu organizace armády na menší bojové útvary brigádního typu tak, jak to umožňuje moderní technika řízení a velení. Ze sedmi vojenských okruhů v Číně jich patrně bude pět. Vojenské okruhy jsou podle stratégů možná budoucí válčiště. Podle projevu prezidenta Si Ťin-pchinga

minulý týden je jednou z nejdůležitějších součástí armádní reformy boj proti korupci. Stranická kontrola byla v armádě podřízena přímo prezidentovi. Jak připomněl prezident ve zmíněném v projevu: „Chcete-li kout železo, musíte být silní“. Armáda bude silná, jenom když nebude působit v korupčním prostředí.

Americké pojetí Číny vypadá jinak než evropské. Již delší dobu vojenská strategie USA přesouvá pozornost z Atlantiku do Pacifiku. Říká *re-balancing*, obnovení rovnováhy, myslí udržení převahy. Tato strategie pracuje se dvěma řetězy ostrovů. První řetěz, a takto uvažují i čínští vojáci, se táhne od jihu japonského ostrova Kjúšú, přes Okinawu, směrem na Tchaj-wan, filipínský Luzon a Borneo. Americká angažovanost v tomto prostoru Jihočínského moře vypadá jako něco nového a neutrálního. Ve skutečnosti v roce 1898 Spojené státy po španělsko-americké válce tzv. koupily Filipíny. V té době už partyzáni bojující proti nadvládě Španělů měli obsazenou Manilu a odmítali se podřídit nové koloniální moci – snaha připojit Filipíny k USA stála, podle některých odhadů, život téměř milionu Filipínců. Tento pokus přičlenit Filipíny skončil až intervencí Japonska. Roku 1900 americký vojenský útvar, který zaútočil během intervence na Čínu, nepřišel ze Spojených států, ale z Filipín. Americkou angažovanost v Jihočínském moři v podobě války ve Vietnamu a Indočíně si pamatujeme téměř všichni – přibližně 2,2 miliony mrtvých.

Druhý řetěz ostrovů se táhne od japonského města Jokosuka, které je uprostřed japonského ostrova Honšú, přes Mariánské ostrovy, kde se nachází i Guam, a odtud na Novou Guineu. Tento druhý pás je nesmírně důležitý. Ve zmíněném japonském městě je velitelství sedmé flotily USA, která obhospodařuje americký mír v této oblasti. Sedmá flotila, to je 60 – 70 lodí, tou nejdůležitější je letadlová loď George Washington na nukleární pohon, tři jaderné ponorky, 40 tisíc vojáků, 300 letadel. Hlídá i Malacký průliv, kudy je dopravována většina ropy z Blízkého východu do Číny a Japonska.

Největší americká zámořská investice je dnes na ostrově Guam. Odtud létali Američané při bombardování Vietnamu, dneska tu základnu přestavují. Podle dostupných údajů je to skladiště asi 100 tisíc bomb, včetně jaderných. Nepotopitelná letadlová loď, nedaleko Číny. Od února 2013 létají k ostrovu Guam čas od času ruské strategické bombardéry. Proletí kolem ostrova, nechají se vyfotografovat a zase se vrátí domů. V tomto světě, který rozhodně není nejlepší z možných světů, žádné nepotopitelné letadlové lodi neexistují.

Ze všeho, co bylo řečeno, lze odvodit řadu závěrů, z nichž čtyři se zdají být nejvýznamnější. Ten první zní: atlantický a čínský člověk jsou rozdílní, částečně odlišní. To ale vůbec neznamená, že jeden je lepší a druhý horší.

Druhý závěr: ony dva pásy hedvábné stezky mají v sobě jak konstruktivní kooperativní potenciál, tak i konfliktní kapacitu. Kooperativní potenciál může charakterizovat investiční politika Číny. V polovině minulého roku vyšel ve Foreign Affairs zajímavý článek Davida Shamburgha z George Washington University o měkké moci ČLR. I když to nebyl článek stranicí Pekingu, obsahoval pozoruhodné porovnání současných čínských investic v zahraničí s Marshallovým plánem: 101 miliard dolarů v rámci Marshallova plánu, 1,41 bilionu v rámci čínských projektů. Když dnes někdo říká, že se čínská ekonomika propadá, tak podle prvních zveřejněných údajů loňský přebytek čínského zahraničního obchodu byl 562 miliard dolarů. Současné čínské

rezervy činí 3,4 bilionu dolarů. Bez Hongkongu. Hongkong – to je dalších přibližně 350 miliard (Tchaj-wan představuje téměř 430 miliard dolarů rezerv). To znamená, že prostředky na investice jsou.

Konfliktní prvek může být ale obsažen i v ekonomické spolupráci, protože nikdo není tak velký jako Čína. Určitá asymetrie v obchodním propojování vždycky bude. Co je ale třeba si pamatovat z čínské politické filozofie a z čínské současné zahraniční politiky: čínská zahraniční politika není a nebyla mesianistická. Západ nejméně třikrát vysílal velké mise do světa. Napřed kolonizovat a změnit všechny na křesťany, potom přišla sovětská vize univerzálního modelu socialismu, dnes by si měli všichni obléci jednotnou uniformu americké demokracie. Tento prvek v čínské zahraniční politice chybí, což je pravděpodobně spojeno i s faktem, že čínská tradice je v jiném prostředí nenapodobitelná, nelze ji přímo provázat na politiku.

Třetí poznámka: Wang I, čínský ministr zahraničních věcí, loni prohlásil, že novou hedvábnou stezku nelze vnímat jako sólo; je to symfonie. Musí hrát celý orchestr. V Česku převládá poněkud mylné vnímání nové hedvábné cesty jako nějaké stezky, po které putuje zboží. Jako kdysi porcelán, hedvábí, koření. Kromě toho, že nová hedvábná stezka není linka, ale soubor zatím nedokreslených linií, je to síť šňůrek, na které se musí jako korálky navlékat projekty. To je něco víc než pouze dovážet zboží. Chce-li se někdo uchytit na nové hedvábné stezce, musí se držet projektů, ne dopravy zboží. Když Čína začala stavět rychlodráhu mezi Srbskem a Maďarskem, pak tato rychlodráha naplní svůj skutečný smysl tehdy, když povede přes Bratislavu a Prahu do Hamburгу. Netřeba jen vymýšlet nové věci – je též nutné připojovat se, sdružovat sílu.

Poslední, čtvrtý závěr: prezident Si Ťin-pching několikrát prohlásil, že nová hedvábná stezka je *win-win strategy*, tedy hra, v níž vyhrávají všechny strany, které se hry účastní. Ona výhra by ale neměla být chápána jenom jako zvýšení životní úrovně. Je to provazování globální civilizace, je to prohlubování vzájemné závislosti – což je jediná možná základna bezpečnosti. Řečeno jinak, nová hedvábná stezka by měla být příspěvkem k budování infrastruktury míru pro 21. století.

Děkuji Vám.

